

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

ומ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעה מז

יריעה . קלע . פרכת . מסך . הנחת אלה השמות
 בשהוף על כלים ארוגים שמשמשים מהם במקום
 דפנות או תקרות בשאין בונים כותלים ותקרות
 חזקות קצועות מהנורות לקרקע לוקחין
 תמיהם כלים כאלה בדרך ארעי שהם נוחים להטלטל
 ממקום למקום . וההבדל ביניהם .
 שם יריעה . הנחתו העצמית על מין כלי בגד
 שאין עושין ממנו כותל רק אהל וגב
 על הבנין למחסה ממטר ומפני החמה (טעפד) והוא
 מה שעושין להם הרועים שאין להם דירה קבועה בשדה
 אך נוסעים עם בהמתם ממקום למקו' ובמקו' שחונים
 עושים להם איז' דירת ארעי מענפים וקנים ופורסים
 עליהם סדין מפני החמה והגשם וזה הסדין הפרוס
 יהי' מאיז' מין שיהי' יקרא יריעה ע"ש שהרועים
 משמשים בה והיינו גג הרועים (הירטן דאך) וע"מ
 יחידה מן חדר כך שם יריעה מן רע . לשון
 רטיה ומרעה . ואומר דודי נסע וגבלה מני כאהל
 רעי (ישעי' ל"ח י"ג) לפי שאהל הרועים אינו קבוע
 במקומו . ואומר יקחו יריעותיהם וכל כליהם וגמליהם
 (ירמי' מ"ט כ"ט) דהיינו תבני קדר ששוקר עסקם
 במרעה הבהמות וכמ"ש באהלי קדר כיריעת שלמה
 (שה"ש א' ה') . ואומר ירגזון יריעת ארץ מדין
 (חבקוק ג' ז') שהמדינים ג"כ כולם רועי בהמות
 כמ"ש בכרי מדין ועיפה (ישעי' ס' ו') . ונעתק
 מזה לקרא לכל אהל הגארב הפרוס על איז' בנין ג"כ
 בשם יריעה כמו יריעות המשכן יריעה עוים לאהל על
 המשכן (שמות כ"ז) . נוטה שמים כיריעה (תלים ק"ד
 ב') דהיינו כגג ואהל שהרועים פורסים על משכנותם
 וכטעם שם צדרה שהנחתו הראשונה על המזונות של
 הצידים שלוקחים עמם ל השדה כשהולכי' לצוד ניד
 שמעבדים שם כל היום ואין להם פנאי ללכת לביתם
 לסעוד ויושם צדה שהוראתו הראשונה על מזונות הצידים
 נעתק לקרא למזון של כל הולכי דרכים בשם צדה כמו
 ויתן להם צדה לדרך . כך שם יריעה שבכל מקום
 מושאל מן אהל רועים . וזה הדרך יותר נכון מחה
 שפירשתי

כשאר מן החלונות אינו שב על החלונות של כותל
 כ"א על חלונות דעלמא ושעור המאמר שמשתדל בכל
 מיני אופנים להרגיש דבר מיוחד פעם עומד אחורי
 הכותל לשמוע קולה ופעם משגיח מן החלונות פעם
 מחלון זה ופעם מחלון אחר בכל מקום שתפנה לשם
 כדי שיראה וכן מן המרכים .
 אמנם שם קיר . הנחתו באחתות על כל כותל
 סתם המחוויבת בכל בנין שאין
 בנין בלי כותלים שהכתלים בלבד הם עיקר הבנין .
 ואין הפרש בחומר הכותל מה הוא אם עץ או אבן או
 מתכות הכל יקרא קיר כמו את גבו ואת קירתי
 (שמות ל' ג') וקירות מוצח החלון היו של עץ . והנה
 הנגע בקירח הבית (ויקרא י"ד ל"ז) וכן של אבנים
 כמ"ש וחללו את האבנים אשר בהן הנגע' וכן וחרשי
 אבן קיר (ש"ב ה' י"א) . ועל של מתכת אחר ונתת
 אותה קיר ברזל (יחזקאל ד' ג') . וגזרת קיר מן
 קר לשון קורה (באלקן) ויהי האחד מפול הקורה
 (ת"כ ו' ה') קרות בתינו ארוים (שה"ש א' י"ז) .
 וקיר שם התאר המופשט וכלומר בנין של סדור קורות
 (בבעלק) וע"מ ציר גיל , ניב שפטים . כי סדור
 קורות זו אלל זו על הבנין למעלה להיות גג ואהל
 יקרא במקרה כמו בעלגתים יתך המקרה (קהלת י'
 י"ח) וכל' התכמים יקרא תקרה . תקרה שאין עליה
 מעויבה (סוכה) . ובפעלים המקרה במים עליותו
 (תלים ק"ד ג') לקרות את שערי הבירה (נחמ' ב' ח')
 אבל סדור קורות זו על זו לעשות כותל נקרא קיר .
 והרי לפ"ז עיקר הנחת קיר על כותל של קורות
 בגזרתו והוא ג"כ בנין הרגיל הפשוט שאין צריך אומנות
 יתירה שלסדר קורות זו ע"ב זו ולחוקם במסמרות
 שלא יפלו זהו מה שכל אדם יכול לעשות משא"כ כותל
 של אבנים שיונה מלויה כ"כ שהיא מלאכת מחשבת
 וצריכה אומן לחבר האבנים בסיד וחול לישרם
 ולטוחם . ומכש"כ כותל של מתכת שבלתי שכיח
 כלל . אלא שכן שם קיר שהתאו הראשונה על כותל
 של קורות הושאל לקרא ג"כ כותל של אבנים ומתכות
 בשם קיר . ובפעלים וקרקר כל בני שח (במדבר
 כ"ד י"ז) . מקרקר קיר (ישעי' כ"ב ה') היינו
 הריסת הקיר ובלבול סדור הקורות (ענטבעלקן)
 בענין ודעו את המזבח . ובכל תנאיתו תשרש :

יריעות שלמה חלק ג יריעה מז

שמירשתי בשרשים שרש רע שם יריעה מענין התרועעו' שהוא בדרך רחוק :

ושם קלע . שם הגנור מן השעל קלע לשון קליעה (שליידרן) שהוא מין זריקה שאין זורקין את הגורק על קו ישר כמו זריקה החץ שזה נקרא יריה (שיהסן) אבל הקליעה הוא שזורקין את הגורק בדרך עיגול והקף ועושה איוה עיגול קודם שיגיע אל המקום המכוון שעי"כ הוא מוסיף כח לעשות פעולה יתירה והוא אומנות גדולה שהגורק צריך לעקם הלוכו והפ"ה כוגע במקום המכוון . אמר קלע אל השערה ולא יחטא (שופטים כ' ט"ז) והוא שבה לבני בנימין שהיו אומנים כ"כ שלא היו צריכים לירות במים רק קולעים באבן ופוגעים ג"כ היעב . וכליקוט וקלעו בידו (ש"א י"ז מ') ויקלע והטבע האבן במצחו (שם) שאלו הי' זורק את האבן בדרך שזורקין על קו ישר לא הי' לאבן כח לטבוע במצח הקשה שאין כמו של דוד שהי' נער ורך לא הי' מספיק לכך . אבל הי' זה אפשר ע"י הקליעה ששיקר הפעולה עשה כח וככדות האבן שע"י הקליעה נתוספה כובדו ודוד לא הי' רק האומן שידע לכוון שהגיע האבן אל המצח (עיין לעיל באור רגס) והוא מין יריה שזורק הדבר ממרכו בדרך קליעה עד שהי' הולך ומוסיף בכח הנועתו נקרא אבל הטבעיים (לשעטרי סוגאל) . מלשון קליעה יקרא מין אריגה קלע . והוא הכלתי נעשה ע"י יריה חוט הערב על קו ישר הנקרא (שום) אבל נעשה ע"י קליעת החוט או הפנים העגולים הנקשרים בחוטין שמקלעים אותם בערכוביה ונעשה מהם בגד ארוג (קליפתן . ששריקן) והוא ענין שם קרעים . קלעים לחצר שם השור (שמות כ"ז ט') והיינו סדינים ארוגים מעשה קליעה לא באריגה פשוטה . והוא ג"כ ענין מקלעם סקעים . מוכז קלע . וקלע עליהם מקלעות כרובים (ת"א ו') דהיינו ציורים שיש להם צורת אריגה של קליעה . והקלעים עצמם אינם ראויים רק לעשות מהם כותל לשם נגיעות אבל בלתי ראויים להיות אהל וגג כי הם מלאים נקבים ואין תעבדין הגשה ואם השמש :

ושם פרכת . למה שלא נמצא ממנו כ"א בעבודת המזבח והמקדש . כמו ועשית פרכה תכלת וארגמן (שמות כ"ו) . וישש את הפרכת (דה"ב ג' י"ד) נראה שהפרכת הוא מה שנקרא בל' במקמים פרגוד . שהוא וילון המולה בין המלך

והעם מפני כבוד המלך שלא יתערב רשות המלך עם רשות העם (פאר האנג) וכמו שפירש"י ות"י ועשית פרכת פרגודא . ונעשה במשכן ובמקדש מפני כבוד השכינה שלא יתערב רשות הדביר ששם משכן השכינה עם רשות ההיכל וכמ"ס והכדילה הפרכת לכס בין הקדש ובין קדש הקדשים (שמות כ"ו ל"ג) . ושרש פרכת פרך . שהנחתו על עשית הפסק והשבתה לדבר אחד כדי להתחיל דבר שני (אונטר ברעכונג — או . דארצווטן קונפט) שזהו ענין ויעבדו את בני ישראל בפרך (שמות א') לא תרדה בו בפרך (ויקרא כ"ה מ"ג) דהיינו להפסיקו מתורתה מלאכה שהוא עוסק בה כדי להתחיל מלאכה אחרת שהוא מעבודות הקשות שאין אדם יכול לסבול שהי' מופסק תמיד ממלאכה שעוסק בה ולא השלימה עדיין כדי לעסוק שוב במלאכה אחרת והוא לעבד יותר ענין נפש ממה שיעבוד עבודה כבדה כי עבודה כבדה מחלים רק את הגוף וההפסקה ממלאכה למלאכה מחלים גם את הנפש . שזהו ג"כ ענין אמרו את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך (שמות א') והיינו ששמים רעות עשו המצרים שזה שמררו את חייכם בעבודה קשה בחמר ולבנים הי' מנורף לו שאר עבודתם שאע"פ שלא היו ככדות הגם היו בפרך והיינו שתי רעות . עבודה קשה ועבודת פרך . שש"ך ג"כ בעבודות הקלות . ואין צורך למה שדחקו המפרשים בפי' זה הפסוק . ומזה הענין של פרך המורה על הפסקת דבר בשביל דבר אחר נבנה שם פרכת וע"מ קשרת . להוראת הילון המפסיק רשות אחד כדי שיחמיל רשות אחר (שיידע וואנד) שבזולת הילון הי' אוהו הרשות שהחמיל מושך והולך וע"י הילון נשבר ונפרך והחמיל רשות אחר ובחמינה הזאת יכול שם פרכת לאו דוקא על מין וילון בלבד כ"א גם על כל מחיצה וכותל של בנין כל מחיצה אפי' של בנין יקרא פרכת כל שנעשה כדי להפסיק בין רשות לרשות . ומה שמרגמין פרכת מענין וילון התנוי באויר (פאר האנג) אינו נכון לפ"ו כי לאו דוקא וילון התנוי כי גם כותל בנין נקרא פרכת וראוי להרגמו (שיידע וואנד או צווישן וואנד) שכך הי' באמת במקדש ראשון שלא הי' שם שום פרכת כ"א מחיצה של בנין שעוביה אמה אע"פ שכתוב ועשית פרכת . שגם המחיצה ההיא היתה פרכת . (אלא שקצת תימוא לי מה שהוסכס בש"ס (ב"ב ג') שלא הי' פרכת במקדש ראשון והרי מבואר בקרא (דה"ב ג' י"ד) בדיא

יריעה מז

בגד . כסות . לבוש . סד . שמלה

מעטה . מעטף . הוראת השמות הללו בשוא
 על כל מה שעולה על הגוף
 כדי לכסותו (קלידוגם שטיקע) ואינם שמות פרטיות
 למוצי בגדים עד שתאמר שהעשה באופן כך . יקרא
 בגד . והעשה באופן כך יקרא כסות וכו' כמו שאמרו
 יכול לומר שהעשה באופן כך יקרא מעיל והעשה
 באופן כך יקרא כהנת או מכנסים ואפוד . שהמעיל
 כהנת ואפוד ומכנסים ודומיהם בגדים מיוחדים עשויים
 באופן זולת אופן במדה זולת מדה ולתשמיש זולת
 תשמיש . אבל בגד כסות ולבוש וכו' הם תארים
 כלליים לכל מיני הבגדי באין הפרשמה שיהיו אם מעיל
 או כהנת וכו' כל שעולה על הגוף לכסותו יקרא בגד
 או כסות ולבוש וכו' עד שיפול לומר על המעיל בד"מ
 שהוא בגד . גם יכול לומר עליו שהוא כסות או
 לבוש . או מעטה וכו' וכענין שחובל לומר על הפת
 בד"מ שהוא לחם . שהוא מזון . שהוא מאכל :
 אך הענינים המדלילים באלה השמות הן הן אופני
 הקיבולות וההצטרפות שבבגדים והתארים
 המיוחדים בהם . שהתנאי הראשי שבבגד שיהי מחוקק
 ומנומנם על מדה הגוף כולו או על האבר שהוא
 מכסה שלא יהי גדול או קטן רווח או מצומצם ביותר
 ממדת מעוקבו של גוף או של אבר המלובש ממנו .
 והוא ענין מה שנקרא הבגד מה . כמו ולבש הכהן
 מדו בד (ויקרא ו' ג') אמרו חז"ל שיהא כמדתו לא
 גדול ולא קטן ממנו שבגדי כהנים המרושלים והתפושלי'
 פסולים . (זבחים י"ח) . וכן ויחגר אתה מתחת
 למדיו (שופטים כ"ו ד') . וילבש שאלו הם דוד מדיו
 (ש"א י"ז ל"ח) היינו העשויים במדת גופו של שאלו
 (גוואנד) . ובוא"ו נעה ויכרת את מדוייהם בחצי עד
 שמותייהם (ש"צ י' ד') ע"מ קצוי ארץ מצוי סלע .
 אך תועלות הבגד הוא להחזיק תבנית הגוף וקשור
 אבריו שלא יופסד נורתם ותמונתם מכת
 התנועה התמידית שיתנועע הגוף ושלא יתפרקו כדבר
 המשומש הרבה שיחפרק באורך הזמן וצריך אגד
 להחזיקו . בנחיתת זאת התועלת יקרא המלבוש

בהדיא ויעש את הפרכת חכלת וארגמן וכרמיל ובוץ
 וכו' שזה מה שורה שבו' שם פרכת מין וילון שאין
 חכלת וארגמן אין שייך לעשות ציין . וגם הרמב"ם
 הל' בית הבחירה (פ"ד הל' ב') כתב בהדיא וז"ל .
 אבל במקדש ראשון לא היו שם אלא פרכת אחת
 בלבד : והיינו כפי מה שזכר בד"ה . אלא שהרב
 בעל כ"מ הגיה דלמשכן קרי מקדש ע"ש . ולא אדע
 מדוע לא הגיה דברי הרמב"ם בפשטן ? גם הראב"ע
 בפ"י הכתוב ועשית פרכת (שמות כ"ו ל"א) כתב
 וז"ל : ככה מלאנו שיעשה שלמה לפתח הדביר אולי
 הקיר הי' עץ : ולא ידעתי כוונתו אם לא שהתכוון לתרץ
 שלא יהיו דברי הש"ס שהי' שם כותל ודברי הכתוב
 שבד"ה שהי' שם פרכת סותרים אהדי לזה אמר
 שבאמת הי' שם פרכת של חכלת וכו' וגם קיר של
 עץ :

מענין פרך המורה על דבר המדיל ענין כל
 לשון פירכא שבלשון הש"ס . כמו פרך
 רב אחאי . איכא למפרך . פירכא כל דהו . והיינו
 עשית הפסק בין הענינים שהש"ס רוצה לדמות שהם
 ענין אחד . אלא שמה שמענין פרך שגירת דבר
 שהפסקת דבר שלא נשלם עדיין זהו שבירתו שמשו
 ממנו ג"כ ללשון שבירה גרידא (ברעקן) כמו אבוי
 פרך . מפרכין באבויים . נפרכת בצפורן . דהבא
 פריכא :

ושם מוסך . הנחתו על מין בגד עב וגם . שעי'
 שהוא עב וגם ראוי הוא לכל מיני
 תשמישים בין מלמעלה לשם אהל בין מן האד לשם
 כותל . ושם מוסך סך . לשון סוכך והגנה (שופטים
 שירם) כמו באצרתו יסך לך . כי אהיה שכת בעדו
 (איוב א') . על השמוש מלמעלה אחר ותפרש את
 המוסך על פני הבאר (ש"צ י"ז י"ט) פרש ענין למסך
 (סלים ק"ה ל"ט) . ועל השמוש מן האד אחר ועשית
 מוסך לפתח האהל (שמות כ"ו ל"ו) . מוסך שער
 ההצר (שם ל"ה י"ז) ואלל הפרכת אחר זאת פרכת
 המוסך (שם ת' כ"א) שהיתה משמשת לשני דברים .
 להבדיל בין הקדש וקה"ק נקראת פרכת . ולהגין על
 קדש הקדשים שלא יבוא בו אבק מדרוסת רגלי הכהנים
 שבהיכל נקראת מוסך מלשון הגנה וסוכך . ויקרא ג"כ
 מוסך סתם כמו והמוסך וכל עבודתו (במדבר ג' ל"א)
 דהיינו פרכת המוסך :